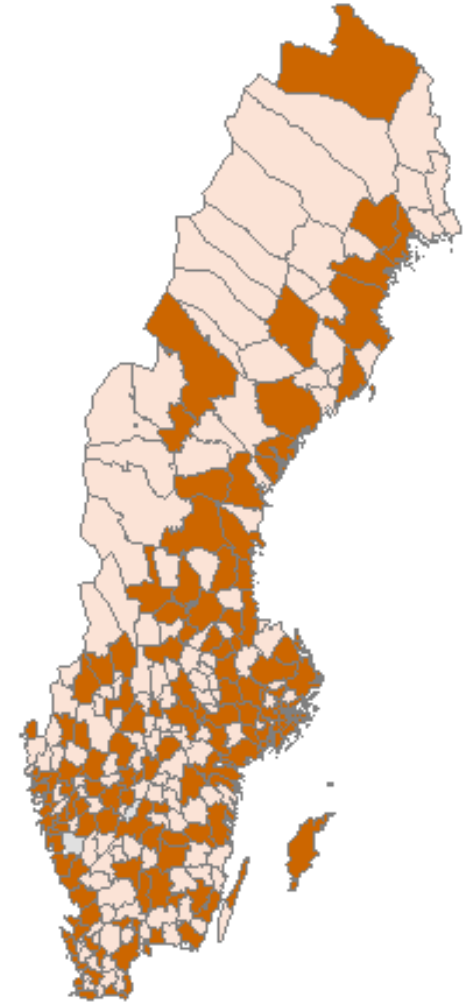

SVENSK BOKHANDEL 2025

En studie av förändringarna åren 2000–2024 med
blicken mot framtiden

Leif Olsson

INNEHÅLL

Förord	3
Inledning	4
1970–2000	
• Fria bokpriser	5
2000–2024	
• Bokbranschens mest omvälvande period	6
• En av tre allmänbokhandlar slås ut	7
• 62 hundraåringar går i graven	8
• En av fem specialbokhandlar slås ut	9
• Fria bokpriser och bokhandeln	10
2025	
• Läget i bokhandels-Sverige	11
• Bokhandelns fördelning på kommuner	12
• Utrymme för nyetablering och förtätning	13
• Vita fläckar på bokhandelskartan	14
Slutord	17
Litteratur och källor	18
Bilaga: Allmänbokhandel 1950-2025	19

*Kartan på omslagssidan visar
kommuner med bokhandel 2025*

FÖRORD

Leif Olsson avslutar sin unika forskning om bokhandeln från år 1800 till idag med en analys av utvecklingen sedan 2000. Han behandlar bokbranschens utveckling och vad som påverkat förutsättningarna för bokhandeln. Vi får se hur antalet bokhandlar minskat kraftigt, att bokhandelsbeståndet blivit allt glesare och att allt fler kommuner helt blivit utan bokhandel.

De slutsatser Leif Olsson drar av sin analys är trots den beskrivna utvecklingen inte genomgående pessimistiska. Det finns nämligen tecken på att den negativa utvecklingen stannat av. Dessutom pekar Leif Olsson ut vita fläckar på bokhandelskartan.

Vi vill se fler bokhandlar i Sverige och att antalet kommuner med bokhandel ska öka. Vår förhoppning är att Leif Olssons gedigna analys ska användas som underlag och inspiration för den som vill öppna eller förvärva en bokhandel.

Vi hoppas också att analysen ska fungera som en ögonöppnare för politiker och verksamma i offentlig förvaltning. Var rädda om bokhandeln på orten – handla i bokhandeln och samarbeta med den för att främja läsning och ett rikt kulturliv!

Maria Hamrefors, ordförande Svenska Bokhandlareföreningen

Katarina Jeansson, ordförande Stiftelsen Boken i Sverige

INLEDNING

I mina två böcker om bokhandelns historia sträcker sig min redovisning inte hela vägen fram till årsskiftet 2024/25. Den första delen om bokhandeln i Stockholm redovisar statistik fram till 2021 och den andra delen är komplett till 2023. Det innebär att några år saknas för att redovisningen av det senaste kvartsseklet ska vara komplett.

Mot bakgrund av kvartsseklets intressanta utveckling har jag gjort en uppdatering av aktuella uppgifter om all bokhandel i Sverige fram till 31/12 2024. Därmed omfattar min historik nu bokhandelns historia fram till 2025.

När vi nu går in i ett nytt kvartssekel finns det anledning att närmare berätta om det första kvartsseklet som torde vara den mest märkliga perioden i den svenska bokhandelns långa historia. Ursprungligen satte jag rubriken ”Från lyckorus till baksmälla” på min redogörelse. På sätt och vis är det en träffsäker sammanfattning, men den stämmer inte riktigt med de trender jag kan skönja inför framtiden. Detta känns väldigt tillfredsställande; utvecklingen de senaste åren kan tyda på ett trendskifte. Åtminstone är detta min förhoppning. De närmaste åren kommer att ge oss svaret.

Stockholm i februari 2025

Leif Olsson

Bokhandelsekonomen Leif Olsson har arbetat med etablering och utveckling av bokhandeln sedan början av 1970-talet och besitter en unik kunskap om bokbranschen och dess utveckling. I två böcker har han kartlagt den svenska bokhandelns historia från 1800-talet till idag. Dessa böcker är digitalt sökbara via Litteraturbanken. Med denna rapport avslutar Leif Olsson sin värdefulla gärning i bokhandelns tjänst.

1970–2000

FRIA BOKPRISER

ANPASSNING TILL NY
KONKURRENS FRÅN
BOKKLUBBAR, VARUHUS OCH
DAGLIGVARUHANDEL

MARKNADSTILLVÄXT

NYETABLERINGAR

ORGANISERING OCH
KEDJEBILDNING

Vid sekelskiftet mådde den svenska bokhandeln ganska bra efter åtskilliga fejder som hade sin grund i reformen om fria bokpriser år 1970. Först var det priskonkurrensen med förlagens bokklubbar och sedan attackerna från varuhuset som senare spred sig till hela dagligvaruhandeln. Bokhandlarna var satta under hård press och var i många fall rådvilla. Samtidigt hade den tilltagande konkurrensen också inneburit att den svenska bokkonsumtionen hade stigit påtagligt. Det gynnade den svenska bokbranschen som helhet inklusive den traditionella bokhandeln. Bokhandeln hade ju ett ess i bakfickan. Det var bokhandeln som satt på det breda sortimentet i sina butiker och hade dessutom kompetent personal som kunde prata med sina kunder om litteratur, ge tips, stå till tjänst med beställning av böcker och dessutom erbjuda kunden att få boken snyggt inslagen. Här satt bokhandeln på unika fördelar i sin marknadsföring som förstärkte bokhandelns roll som den viktigaste återförsäljaren av böcker.

Under denna tid började bokhandeln organiseras. En viktig roll spelade Bokia som blev den ledande bokhandelskedjan. En stor del av den privata bokhandeln anslöt sig som medlemmar. Genom Bokia erhöll bokhandeln – förutom fördelaktigare inköpsvillkor – en slagkraftig marknadsföring samt en rad andra tjänster som stärkte bokhandelns tillförsikt inför framtiden. Det bör tilläggas att Bokia indirekt var upphovet till JB-gruppen som samlade en gruppering av bokhandel med fokus på främst boksortimentet. De större privata bokhandlarna som Hedengrens, Göthes, NK bokhandel, Exlibris och Wettergrens redovisade en förbättrad lönsamhet under 90-talet.

Den växande bokmarknaden lockade även nya företag. Ett exempel var Pocket Shop och ett annat var en nästa explosionsartad utveckling av specialbokhandel som etablerades i storstäderna. Samtidigt hade konsumentkooperationen genom KF – senare Coop – avancerade planer på att engagera sig i bokhandeln på allvar. I ett första steg förvärvades Akademibokhandeln som hade ägts av Stockholms studentkår. Senare togs Esseltes bokhandelskedja över och Domusvaruhusens bokavdelningar integrerades.

Detta var situationen vid millennieskiftet år 2000. Det kanske skall tilläggas att ett bokhandelsföretag i USA år 1994 hade öppnat en "online-bokhandel" med namnet Amazon i Seattle. Några år senare – sommaren 1997 – startade två företag i Sverige med Amazon som förebild. Namnen var Adlibris och Bokus. Dessa etableringar uppmärksammades av tidningen Svensk Bokhandel i två små notiser. Men det var inte många som då tog dessa notiser på något större allvar...

2000–2024

BOKBRANSCHENS MEST OMVÄLVANDE PERIOD

SÄNKT MOMS TILL 6 %

NÄTBOKHANDELNS TILLVÄXT

LJUDBOKENS GENOMSLAG

PANDEMIN

Det nya milleniet fick en synnerligen positiv och oväntad inledning för den svenska bokbranschen. Redan på hösten 2001 meddelade Regeringskansliet med kulturministern i spetsen att bokmomsen skulle sänkas från 25 % till 6 % från den första januari 2002. Detta skulle innebära att böcker i stort sett blev 20 % billigare. Bokbranschen hade länge framfört önskemål om en lägre bokmoms, men utan resultat. Nu hände det plötsligt.

Beslutet om sänkt bokmoms kom som grädde på moset ovanpå den goda utveckling som bokhandeln redovisade under 90-talet. Branschen nästan tappade andan under hösten 2001. Vad händer nu? Frågorna var många och spekulationerna likaså. Hur blir det med julhandeln i år? Hur kommer konsumenterna att reagera? Andan var positiv och man såg med tillförsikt på framtiden...

Momssänkningen gynnade även internetbokhandeln som snabbt växte och tog över en allt större andel av försäljningen av tryckta böcker. Parallellt med internetbokhandelns tillväxt slog ljudboken och strömningstjänsternas affärsmodell igenom stort på marknaden. Ovanpå de stora förändringarna till följd av digitaliseringen kom pandemin efter nyåret 2020. Bokhandeln lyckades dock hantera den förhållandevis väl. Små, lokala bokhandlar gynnades av närheten till bostäder och kundernas lojalitet, medan butiker i stadskärnor och gallerior tappade försäljning. Efter pandemin har dock köpmönstren i stort återgått till de som gällde tidigare.

Vad hände egentligen i bokhandeln? En studie som publicerades 2012 som behandlar bokhandelns försäljning från år 2002 fram till 2011 visar att bokförsäljningen minskade med närmare 30 % under perioden. Man kan utläsa att euforin efter momssänkningen avtog redan efter ett par år och blev tydlig 2006. Sedan avtar bokomsättningen med en fallande skala fram till 2011. Då började luften nästan helt gå ur bokhandeln.

För många bokhandlare blev situationen efter hand ohållbar. Det gällde då framför allt försäljningen av böcker och hanteringen av boklagret. Den tilltagande priskonkurrensen tvingade bokhandeln att om möjligt minska sin butiksyta, att dra ned på sin lagerhållning samt minska sin personalstyrka. En omöjlig ekvation i många fall. De som tidigare hade c:a 5 000 titlar i sitt lager drog nu ned sitt lager till ett par tusen titlar. Större bokhandlar som vid sekelskiftet hade en titelbredd på över 20 000 titlar kanske nu i bästa fall kunde behålla 5 000 titlar i lager. Bokhandelns främsta konkurrensfördel med stor lagerhållning och med en kvalificerad personal blev nu omöjlig att upprätthålla. För många blev det enda alternativet att stänga bokhandeln.

2000–2024

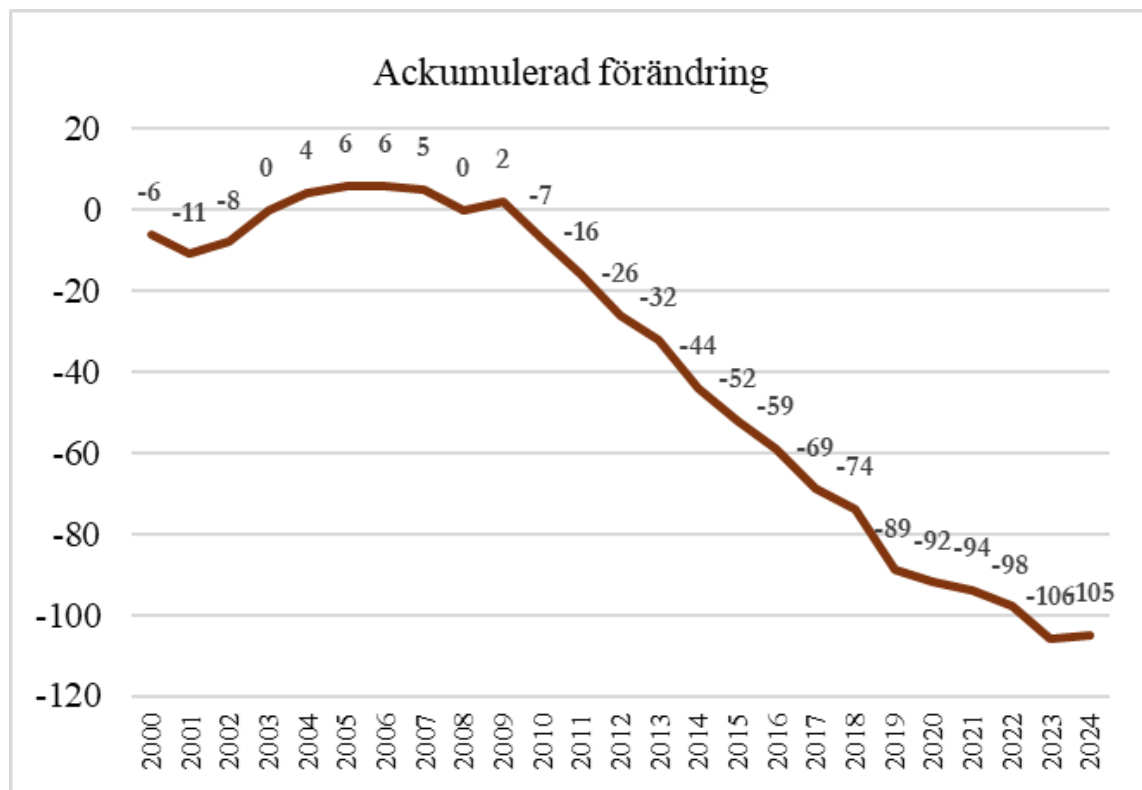
1 AV 3 ALLMÄN- BOKHANDLAR SLÅS UT

ALLMÄNBOKHANDELN ÄR DEN ÖVERLÄGSET STÖRSTA GRUPPEN AV BOKHANDLAR OCH STÅR FÖR DEN GEOGRAFISKA SPRIDNINGEN I LANDET. HÄR INGÅR ALL BOKHANDEL MED ETT SORTIMENT AV ALLMÄNLITTERATUR – AKADEMI-BOKHANDELN, PRIVATÄGD BOKHANDEL INOM UGGLAN, ADLIBRIS BUTIKER OCH FRISTÅENDE BOKHANDLARE.

De genomgripande förändringarna på marknaden ledde till en dramatisk utslagning. Antalet bokhandlar minskade från 327 butiker år 2000 till 222 vid utgången av 2024 – en minskning med 105 butiker.

Nedanstående diagram redovisar nettoförändringringen av antal butiker för allmänbokhandel.

Inledningsvis minskar antalet för att vända uppåt 2002 när sänkningen av bokmomsen får ett genomslag. Redan 2007 stod det emellertid klart att nätbokhandeln ökade sin marknadsandel på bekostnad av den traditionella bokhandeln. Nu introducerades begreppet ”fysisk bokhandel” till skillnad mot nätbokhandeln som var virtuell. Observera den lilla böjen uppåt på slutet. År 2024 ökar antalet bokhandlar - för första gången på 15 år!

År 2010 hade effekterna av nätbokhandeln fått fullt utslag.

Mellan 2010 och 2020 var utslagningen som störst med i genomsnitt tio nedlagda butiker om året. Nästan en bokhandel lades ner varje månad. Något liknande hade aldrig inträffat tidigare.

Efter 2019, som var året då antalet nedlagda butiker var som störst med 15 nedlagda butiker, minskar kurvans lutning något för att 2024 vända svagt uppåt. Framtiden får utvisa om faran är över. Vissa tecken tyder på en stabilisering.

2000–2024

62 HUNDRA-ÅRINGAR GÅR I GRAVEN

DEN ÄLDSTA BOKHANDELN
VAR 187 ÅR

Över 100 bokhandlar har alltså lagts ned sedan sekelskiftet. 62 av de nedlagda butikerna hade varit verksamma i över 100 år.

Många kvalificerade bokhandelsföretag är borta för alltid. Som exempel kan nämnas Quidings i Växjö (183 år), Hallbergs i Gävle (184 år), Sandbergs i Eskilstuna (175 år), Anderssons i Norrköping (174 år), Bodéns i Piteå (172 år), Walfrid Nilsson i Motala (170 år). Listan är tyvärr väldigt lång.

Nr	Mest känd som	Kommun/ort	Grundad	Nedlagd	Ålder	Nr	Mest känd som	Kommun/ort	Grundad	Nedlagd	Ålder
1	Sylve Norrbys	Visby	1836	2023	187	32	Många ägare	Åstorp	1880	2013	133
2	Hallbergs	Gävle	1831	2015	184	33	Många ägare	Lycksele	1881	2014	133
3	Quidings	Växjö	1832	2015	183	34	Brobergs	Svenljunga	1882	2014	132
4	Sahlströms	Linköping	1839	2021	182	35	Violen från Flen	Flen	1888	2019	131
5	Wetterheds	Vadstena	1838	2016	178	36	Hellbergs	Kävlinge	1888	2018	130
6	Sandbergs	Eskilstuna	1836	2011	175	37	Rahléns	Ludvika	1877	2007	130
7	Bronellska	Filipstad	1837	2011	174	38	Många ägare	Boden	1891	2021	130
8	Anderssons	Norrköping	1843	2017	174	39	Stenbecks	Säffle	1880	2009	129
9	Bodéns	Piteå	1843	2015	172	40	Vaxholms bokhand.	Vaxholm	1883	2012	129
10	Walfrid Nilsson	Motala	1850	2020	170	41	Familjen Johansson	Emmaboda	1888	2015	127
11	Melchior	Oskarshamn	1850	2017	167	42	Skene bokhandel	Mark	1894	2021	127
12	Holger Ericson	Smedjebacken	1852	2018	166	43	Familjen Svanqvist	Årjäng	1880	2006	126
13	Barkéns	Köping	1846	2012	166	44	Många ägare	Kinda	1885	2010	125
14	Berlings	Ronneby	1854	2019	165	45	Blomquists	Kalix	1891	2016	125
15	Emil Janssons	Nora	1845	2010	165	46	Älvsby bokhandel	Älvsbyn	1891	2016	125
16	Dahlbergs	Sollefteå	1859	2023	164	47	Gemet	Örkelljunga	1896	2019	123
17	Hörby bokhandel	Hörby	1854	2014	160	48	Söderquists	Härjedalen	1894	2017	123
18	Stenqvists	Säter	1848	2008	160	49	Pennstället	Gällivare	1889	2012	123
19	Ekbloms	Norrälje	1865	2012	147	50	Appeltofts	Kalmar	1885	2003	118
20	Ulfs	Värnamo	1870	2016	146	51	Ohlséns	Orsa	1891	2006	115
21	Herman Anderssons	Karlstad	1878	2021	143	52	Herman Johansson	Arvidsjaur	1890	2005	115
22	Carlins	Eslöv	1875	2017	142	53	Kullerstrands	Ödeshög	1886	2000	114
23	Många ägare	Mellerud	1880	2022	142	54	Gummessons	Stockholm	1898	2012	114
24	Hennings	Töreboda	1878	2017	139	55	Hartmans	Älmhult	1888	2000	112
25	Fehrm	Malung-Sälen	1885	2024	139	56	Många ägare	Vännäs	1891	2000	109
26	Bergers	Skara	1874	2013	139	57	Nordmarks	Uppsala	1899	2008	109
27	Många ägare	Mönsterås	1878	2016	138	58	Mejels	Halmstad	1913	2019	106
28	Frödins	Ljusnarsberg	1871	2009	138	59	Torsås bokhandel	Torsås	1918	2024	105
29	Hemlins	Stockholm	1864	2001	137	60	Ekstrands	Mark	1913	2017	104
30	Nordströmska	Jönköping	1880	2016	136	61	Dohlwitz	Kumla	1922	2024	101
31	Hjalmar Petterssons	Katrineholm	1884	2019	135	62	Finspångs bokh.	Finspång	1913	2013	100

2000–2024

1 AV 5 SPECIAL- BOKHANDLAR SLÅS UT

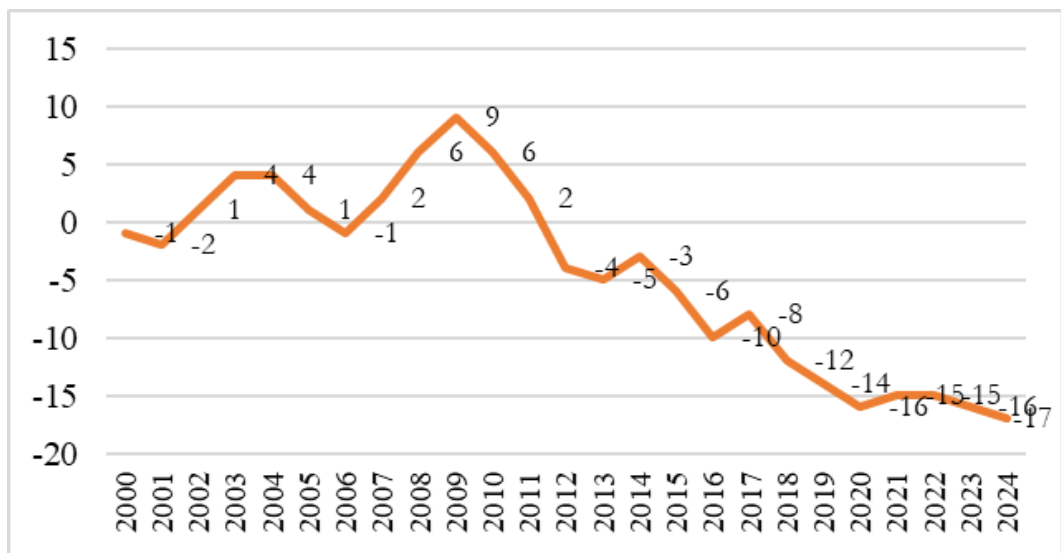
SPECIALBOKHANDEL ÄR EN HETEROGEN GRUPP SOM TILL STOR DEL BESTÅR AV MINDRE FÖRETAG MED UNDANTAG AV SF-BOKHANDELN, UPPSALA ENGLISH BOOKSHOP OCH POCKET SHOP.

Jämfört med allmänbokhandeln har specialbokhandeln klarat sig bättre.

Nedanstående diagram visar förändringen per år. Under perioden har antalet butiker minskat med 17 butiker från 88 till 71 stycken.

Fram till 2010 ökade antalet med nio enheter för att sedan falla.

Akkumulerad förändring

FRIA BOKPRISER OCH BOKHANDELN

Den främsta anledningen till utslagningen av den svenska bokhandeln har sin grund i de fria bokpriserna. Fram till år 2000 kunde bokhandeln hantera situationen på ett tillfredsställande sätt men när sedan nätbokhandeln kunde erbjuda ett bredare sortiment till låga priser var bokhandeln chanslös. Effekten blev att många bokhandlare slogs ut samtidigt som den kvarvarande bokhandeln kraftigt minskade sin lagerhållning.

Det var i mitten av 1960-talet som den svenska riksdagen beslöt att bokhandelns dispens att få sälja böcker till fasta priser skulle upphöra från år 1970. För den som är intresserad rekommenderas antologin *Böckernas tid* utgiven 2018 där Johan Svedjedal lämnar en utförlig redogörelse. Vad som sedan hände finns beskrivet i många utredningar och i bokbranschlitteraturen.

En stor del av världens länder har behållit sina fasta priser såsom Tyskland, Frankrike, Spanien, Italien och vårt grannland Norge. I Frankrike får böckernas pris variera med plus/minus 5 %. Fria priser gäller i USA, Storbritannien, Sverige, Danmark, Finland med flera. Lagstiftningen och dess tillämpning varierar dock från land till land. I Sverige gäller nettopriser vilket innebär att återförsäljarna själva bestämmer bokens pris. I USA gäller däremot bruttopriser som innebär att det utgivande förlaget trycker bokens pris på omslaget. Detta pris ligger sedan till grund för de villkor som förlaget erbjuder återförsäljaren vid köp av böcker.

I Sverige har prisfrågan debatterats till och från sedan 1970. Som jag skrev tidigare har bokhandeln lärt sig att hantera problematiken men det är min uppfattning att utvecklingen under det första kvartsseket har inneburit att de fria bokpriserna i Sverige nu fått sitt riktiga elddop. Efter nätbokhandeln kom sedan den starka utvecklingen av ljudböcker och digitaliseringen av bokbranschen som än mer har påverkat den traditionella bokhandeln och dess ekonomi. Den gamla typen av institutionsbokhandel som Glerups, Gumperts, Fritzes med flera är exempelvis helt uttraderad i Sverige. Så är det inte i Tyskland, Frankrike, Spanien etc.

Jag kan inte här gå in på alla de regler som gäller i olika länder. Det skulle vara intressant om någon part, till exempel Kulturrådet eller Handelshögskolan, kunde göra en kartläggning och en analys av vad som gäller i världen. Det skulle underlätta då begreppen fria respektive fasta bokpriser varierar från land till land som i högsta grad också har påverkat bokhandeln i olika länder.

2025 LÄGET I BOKHANDELS- SVERIGE

222

Vid årsskiftet 2024/25 fanns 222 butiker inom allmänbokhandel. Här ingår Akademibokhandeln med 95 butiker, inklusive ett tiotal butiker som drivs av franchisetagare och 128 privatägda bokhandelsbutiker. På senare tid har även Adlibris etablerat bokhandel i Stockholm och Göteborg och nu senast i Uppsala respektive Malmö. Övriga ca. 120 butiker är privatägd bokhandel varav ett 80-tal är knutna till Ugglan. I Stockholm finns en mindre kedja – Klackenbergs – som omfattar åtta butiker samt NK-bok och Hedengrens. Övriga obundna består till stor del av mindre bokhandlar belägna i små kommuner på landsorten.

71

Det fanns 71 butiker inom specialbokhandel. Här ingår SF-bokhandeln, The English Bookshop, Pocket Shop m.fl.

142

142 kommuner har efter utslagningen sedan millennieskiftet minst en bokhandel.

148

Majoriteten av Sveriges kommuner saknar helt bokhandel. Antalet kommuner utan bokhandel är 148 vid årsskiftet 2024/2025.

2025

BOKHANDELNS FÖRDELNING PÅ KOMMUNER

Bokhandel i 142 av Sveriges 290 kommuner

Tabellen visar antalet bokhandlar per kommun. I Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala finns fem butiker eller fler. Fem kommuner har tre butiker, tjugofem har två butiker och i ytterligare 108 kommuner finns det en bokhandel. Totalt är det alltså 142 kommuner som har en bokhandel medan 148 helt saknar bokhandel. År 2000 fanns det en bokhandel i 202 kommuner medan 88 var utan.

I kommunerna utan bokhandel bor 18 % av Sveriges befolkning, totalt 1 861 841 invånare. Över 80 % av svenskarna har således åtminstone en bokhandel i sin kommun. Kommunerna med bokhandel kännetecknas av att de är tillväxtkommuner. Här har antalet invånare ökat med i genomsnitt 22 % sedan millennieskiftet att jämföra med befolkningsökningen för hela landet på 18 %. I kommunerna utan bokhandel har befolkningen i snitt ökat med 5 %.

Längst till höger i tabellen finns en intressant kolumn som visar antalet kommuninvånare per bokhandel. I Stockholm är siffran på 39 390, vilket är på stort sett samma nivå som genomsnittet för alla kommuner med bokhandel. Det är således samma täthet i Stockholm som på mindre orter. Göteborg avviker negativt; här går det 54 258 invånare på varje bokhandel.

Kommun	Frekvens bokhandel	Antal kommuner	Antal butiker	Folkmängd 2023	Befolkningsutveckling 2000-2023	Antal invånare per bokhandel
Stockholm	25	1	25	984 748	31%	39 390
Göteborg	11	1	11	596 841	28%	54 258
Malmö	8	1	8	357 377	38%	44 672
Uppsala	5	1	5	242 140	37%	48 428
	3	5	15	636 501	30%	42 433
	2	25	50	2 129 455	22%	42 589
	1	108	108	3 712 653	16%	34 376
Kommuner med bokhandel		142	222	8 659 715	22%	39 008
Kommuner utan bokhandel		148		1 861 841	5%	
Totalt		290	222	10 521 556	18%	47 394

2025 UTRYMME FÖR NYETABLERING OCH FÖRTÄTNING

ETABLERING I KOMMUNER
UTAN BOKHANDEL

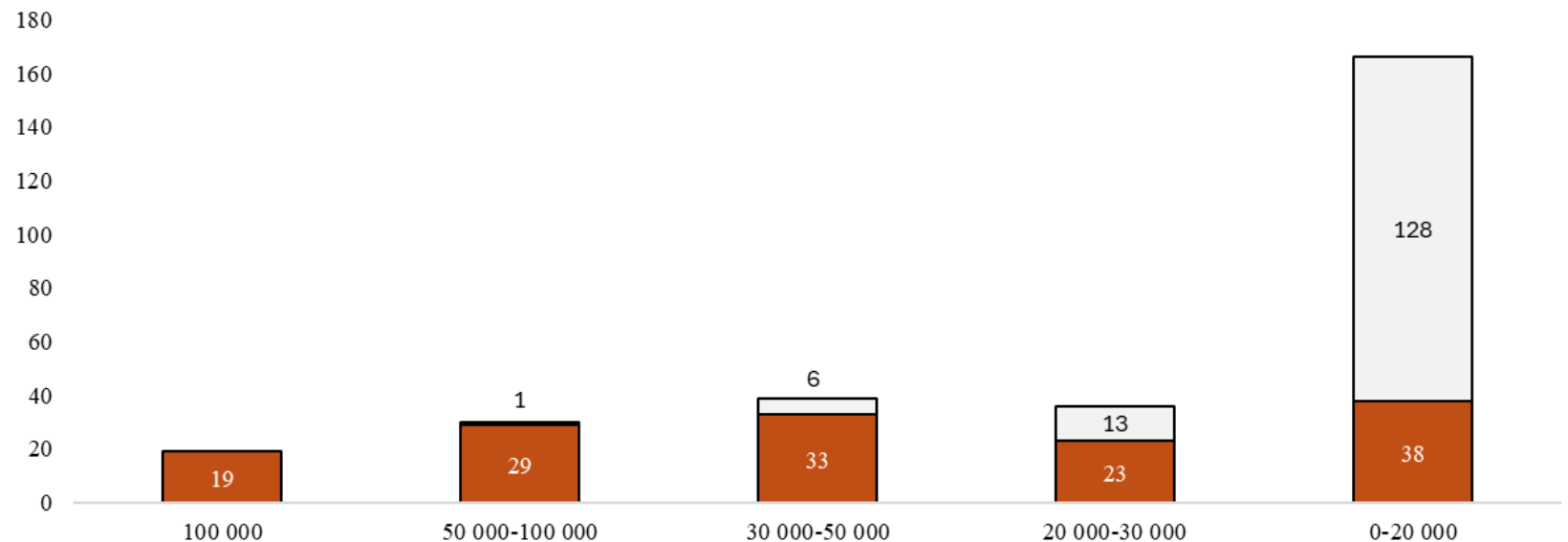
FÖRTÄTNING I KOMMUNER
MED BOKHANDEL

Bokhandelsstatistiken som inspiration för nyetablering

Genom att analysera kriterier som folkmängd och befolkningsutveckling för kommuner med och utan bokhandel är det möjligt att identifiera orter som bör ha kundunderlag för en ny bokhandel eller fler etableringar.

Staplarna i diagrammet nedan har landets kommuner grupperats i storlek baserat på antalet invånare. För varje storleksklass anges i hur många kommuner det finns respektive saknas en bokhandel. I de två första staplarna finns kommuner med flest invånare. I samtliga 19 kommuner med fler än 100 000 invånare finns det minst en bokhandel. Detsamma gäller för 29 av de 30 kommuner som har 50 000–100 000 invånare.

I gruppen med kommuner med en befolkning på 30 000–50 000 invånare är situationen en annan. Här finns det sex kommuner utan bokhandel. Även i nästa grupp med kommuner med en befolkning på 20 000–30 000 invånare är det 13 kommuner som inte har någon bokhandel. De flesta kommuner utan bokhandel, hela 128 st, har färre än 20 000 invånare. Det finns dock 38 kommuner med bokhandel i denna grupp.

2025 VITA FLÄCKAR PÅ BOKHANDELS- KARTAN

KOMMUNER MED FLER ÄN
20 000 INVÅNARE

Etablering i kommuner utan bokhandel

Av tabellen nedan framgår vilka kommuner med fler än 20 000 invånare som saknar bokhandel. Närmare hälften av kommunerna har en befolkningstillväxt över genomsnittet för landet på 18 %.

Kommun	Folkmängd	Bef.utv. 2000-2023
Hässleholm	52 369	0
Motala	43 728	4%
Mark	35 329	7%
Vallentuna	34 851	38%
Eslöv	34 701	22%
Ale	32 394	27%
Upplands-Bro	31 853	53%
Gislaved	29 481	-3%
Ronneby	29 169	2%
Ljungby	28 483	5%
Mjölby	28 471	13%
Oskarshamn	27 028	3%
Staffanstorps	26 778	35%
Köping	26 120	5%
Lomma	24 721	37%
Svedala	23 288	30%
Kumla	22 479	18%
Finspång	21 903	2%
Tierp	21 406	8%
Knivsta	20 133	65%

På nästa sida finns 90 kommuner utan bokhandel. Alla dessa är större än Karlsborg, som idag är den minsta kommunen med en bokhandel. Karlsborgs bokhandel, som etablerades redan 1878, kan tjäna som inspiration för den som vill öppna en bokhandel. På mindre orter kombinerar den kreativa bokhandlaren ofta sortimentet av böcker och pappersvaror med andra varor som presenter eller leksaker.

Kommuner med 7 000 – 20 000 invånare där det saknas bokhandel

Kommun	Folkmängd 2023	Bef.utv. 2000 - 2023	Kommun	Folkmängd 2023	Bef.utv. 2000 - 2023	Kommun	Folkmängd 2023	Bef.utv. 2000 - 2023
Sjöbo	19 547	17%	Olofström	13 159	-6%	Årjäng	9 914	1%
Skara	18 755	2%	Tanum	13 013	8%	Bollebygd	9 703	23%
Sollefteå	18 667	-15%	Öckerö	12 800	8%	Älvkarleby	9 625	8%
Älmhult	18 092	17%	Bromölla	12 633	5%	Degerfors	9 530	-10%
Timrå	17 754	-1%	Åre	12 330	27%	Herrljunga	9 517	1%
Gällivare	17 420	-13%	Tingsryd	12 297	-8%	Nordanstig	9 487	-8%
Salem	17 352	26%	Kil	12 115	2%	Hofors	9 472	-11%
Hammarö	16 820	19%	Oxelösund	12 086	11%	Gnosjö	9 438	-8%
Skurup	16 731	22%	Tranemo	11 940	-1%	Uppvidinge	9 418	-4%
Hallstahammar	16 711	11%	Vaxholm	11 899	28%	Emmaboda	9 347	-4%
Åstorp	16 341	27%	Sävsjö	11 771	7%	Haparanda	9 340	-10%
Hallsberg	16 290	4%	Nykvarn	11 664	45%	Mellerud	9 263	-6%
Tjörn	16 275	10%	Ovanåker	11 622	-7%	Hjo	9 243	5%
Bjuv	16 062	17%	Forshaga	11 578	0%	Töreboda	9 186	-5%
Flen	16 058	-3%	Åtvidaberg	11 506	-4%	Sotenäs	9 160	-5%
Mörbylånga	15 985	19%	Torsby	11 411	-17%	Grums	9 105	-5%
Kalix	15 729	-13%	Säter	11 271	0%	Vingåker	8 981	-2%
Hörby	15 718	14%	Smedjebacken	10 922	-6%	Vännäs	8 963	5%
Krokom	15 532	10%	Svenljunga	10 816	2%	Kungsör	8 762	8%
Säffle	15 242	-8%	Nora	10 701	2%	Lekeberg	8 756	25%
Vaggeryd	14 854	17%	Munkedal	10 578	0%	Eda	8 535	-1%
Östra Göinge	14 577	3%	Gagnef	10 499	4%	Älvsbyn	7 911	-12%
Svalöv	14 466	15%	Hylte	10 464	0%	Valdemarsvik	7 630	-8%
Lilla Edet	14 428	11%	Örkelljunga	10 455	11%	Mullsjö	7 532	7%
Heby	14 421	6%	Filipstad	10 315	-11%	Vadstena	7 481	-2%
Hultsfred	14 064	-7%	Malung-Sälen	10 258	-5%	Perstorp	7 442	10%
Tomelilla	13 812	12%	Härjedalen	10 185	-11%	Berg	7 176	-12%
Fagersta	13 341	8%	Markaryd	10 166	4%	Nordmaling	7 066	-8%
Mönsterås	13 276	0%	Kinda	10 068	-1%	Torsås	7 042	-6%
Götene	13 275	2%	Surahammar	10 033	-3%	Älvdalen	7 018	-9%

Förtätning i större kommuner med bokhandel

I de 48 kommuner som har fler än 50 000 invånare finns det som konstaterat minst en bokhandel. Det är dock en mycket stor variation i antalet invånare per bokhandel, vilket framgår av tabellen nedan. Sannolikt finns det i flera av dessa kommuner underlag för fler bokhandlar.

Kommun	Folkmängd	Befolknings- utveckling 2000-2023	Antal bokhandlar	Antal invånare/ bokhandel (tusental)	Kommun	Folkmängd	Befolknings- utveckling 2000- 2023	Antal bokhandlar	Antal invånare/ bokhandel (tusental)
Stockholm	984 748	31%	25	39	Kristianstad	86 738	17%	2	43
Göteborg	596 841	28%	11	54	Kungsbacka	85 801	32%	1	86
Malmö	357 377	38%	8	45	Järfälla	85 460	41%	1	85
Uppsala	242 140	37%	5	48	Solna	85 450	51%	2	43
Linköping	166 673	25%	3	56	Luleå	79 244	11%	1	79
Västerås	158 653	26%	2	79	Sollentuna	76 237	31%	1	76
Örebro	158 057	27%	3	53	Täby	75 137	25%	2	38
Helsingborg	150 975	28%	2	75	Skellefteå	74 402	3%	1	74
Norrköping	145 120	19%	2	73	Kalmar	72 018	21%	2	36
Jönköping	145 114	24%	2	73	Mölnadal	70 109	25%	1	70
Umeå	132 235	27%	2	66	Varberg	67 800	29%	1	68
Lund	128 384	30%	2	64	Karlskrona	66 682	10%	1	67
Huddinge	114 504	35%	1	115	Norrtälje	65 587	25%	2	33
Borås	114 445	18%	2	57	Östersund	64 714	11%	2	32
Nacka	109 486	46%	3	36	Gotland	61 173	7%	2	31
Eskilstuna	107 918	22%	1	108	Falun	59 818	10%	1	60
Halmstad	105 148	23%	3	35	Trollhättan	59 274	12%	1	59
Gävle	103 493	14%	2	52	Nyköping	58 021	18%	1	58
Södertälje	102 426	32%	1	102	Skövde	57 463	17%	1	57
Sundsvall	99 361	7%	2	50	Uddevalla	57 282	17%	2	29
Haninge	97 683	40%	2	49	Örnsköldsvik	55 557	0%	1	56
Växjö	97 137	31%	3	32	Sundbyberg	54 070	60%	1	54
Karlstad	96 466	20%	2	48	Borlänge	52 178	11%	1	52
Botkyrka	95 383	30%	1	95	Sigtuna	51 876	48%	1	52

SLUTORD

Det finns en viss förhoppning att den värsta krisen inom bokhandeln nu är över och att gränsen är nådd. Med den extremt stora utslagning som vi har haft torde förutsättningarna att nyetablera eller förvärva en bokhandel vara ganska goda. En bokhandel behöver inte vara en storbokhandel. En butiksyta på 100 kvadratmeter och en omsättning på 3–4 miljoner kronor kan vara tillräcklig försörjning för en familj på två personer.

Förhoppningsvis kan statistiken i den här rapporten vara en god vägledning för att finna orter som kan bära en ny bokhandel. Det gäller att passa på om prognosen stämmer.

Samtidigt vill jag understryka att det är på landsorten som risken är som störst att bokhandel läggs ned. I de flesta fall har det varit den privata bokhandeln som stått för förlusterna. Ska bokhandel öppnas eller bibehållas i de mindre kommunerna finns ett behov av stöd. Det behöver inte nödvändningsvis vara ett finansiellt stöd utan i många fall skulle det räcka med hjälp av någon kunnig person som har erfarenhet av etablering och överlåtelsefrågor. Jag vet av egen erfarenhet hur viktigt det är.

Enligt min uppfattning spelar bokhandeln en stor kulturpolitisk roll i våra mindre kommuner vid sidan av biblioteken. Nog borde det var möjligt att staten kunde lämna ett bidrag till en ”bokhandelsombudman” med uppgift att kunna vara behjälplig i frågor i syfte att stärka bokhandeln på landsorten.

Leif Olsson

LITTERATUR OCH KÄLLOR

Alla som är intresserade av kulturpolitik rekommenderas att läsa om bakgrunden till sänkningen av bokmomsen som är utförligt redovisad av Kristina Ahlinder i antologin *Böckernas tid*. Redaktör Johan Svedjedal. Svenska Förläggareföreningen. Utgiven 2018.

Läsandets Kultur, SOU 2012:65.

Bokhandelns Historia i Stockholm. Leif Olsson. Kaunitz Olsson 2022.

Violen från Flen och andra bokandelshistorier. Bokhandels historia del II – hela landet exklusive Stockholm, Leif Olsson. Avdelningen för Litteratursociologi Uppsala Universitet 2024.

BILAGA: ALLMÄNBOKHANDEL PER KOMMUN 1950 - 2025

Analys kommuner	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2025
Antal butiker	552	569	574	568	522	471	420	395	363	349	327	338	335	286	240	222
Kommuner med bokhandel	264	265	266	267	255	243	234	229	223	216	202	205	197	178	153	142
Kommuner utan bokhandel	26	25	24	23	35	47	56	61	67	74	88	85	93	112	137	148
Procentuell andel med bokhandel	91%	91%	92%	92%	88%	84%	81%	79%	77%	74%	70%	71%	68%	61%	53%	49%
Summa kommuner	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290

Under perioden är det fem kommuner som aldrig haft en bokhandel Gagnef, Nykvarn, Salem, Skinnskatteberg och Upplands Bro.

Fram till 1965 saknades bokhandel i framför allt storstädernas förortskommuner.

Från 1970 är det framförallt mindre kommuner med vikande befolkningsunderlag som förlorat sin bokhandel.

Booksellers.se